כב: ואלו מגלחין פרק שלישי מועד קטן

מעשה בגדול הדור. אין זה מעשה לפטור דהא דנמנע ולא חלץ זהו מפני גדול [1]הדור שעמו וכמ"ש שמחות (פ"ט) קחני עלה ואין לאוו לחלוץ כבוד לו והאחרים הרשויין לחלוץ אף על אביו ועל אמו ואם אינן רשויין אינו חולץ כדי שלא יחלצו אחרים ומעשה בר' יעקב כו':

עד שיגערו בו חבריו. נראה דרגל אינו מבטל דבר זה מדאמרינן בירושלמי רבי שמואל בר אבדימי דמנה תלמין יומין קמי מועדא שאיל לרבי מנא ל"ל כל דבר שהוא תלוי בז' וז' הרגל מפסיק ברם הכא עד שישלח פרע ויגערו בו חבריו ויאמרו לו לא מעמנו וכשמחה נמי אשכחנא הכא י"ב חדש ואין רגל מבטל ויש ספרים שכתוב בהן או יגערו בו חבריו בירושלמי ונראה שהוא טעות סופרים כי אם כמו שקחבתי עד שישלח פרע ויגערו בו:

ולשמחת מריעות. פירש בקונטרס שעודות שעושים ריעים ואהובים זה לזה וכ"נ דדוקא לשמחת מריעות מותר לאחר ל' יום ולא. והא תניא לשמחה לאחר ל' יום. והא לשמחה לאחר ל' יום. אלא שמחת חתן אסור אפילו לאחר ל' יום. והא תניא לשמחה ולמריעות ל' וה"נ פריך ברים פ"ק דבכא מציעא (דף כ.) והא זה וזה קתני וקן בפ"ק דסנהדרין (דף ח.) גבי זימון בג' וברכת המזון בג' וטובא איכא ויש מקומות שאינו שואל כגון בפ"ק דנדרים (דף ד:) [2]גבי אסור אסור ובפרק גיד הנשה (חולין דף צח. ושם) גבי אסורות אסורות ובפרק בית כור (כ"ב דף קד.) גבי בית כור אי מוכר לך כבית כור וי"מ ולשמחת מריעות מותר ליכנס לאלתר ואין בטעותא מתן אחרינן הא דאמרינן בירושלמי ובמסכת שמחות (פ"ט) אם היה שעודה של מצוה מותר לא ידענא מהו קורא שעודת מצוה להתיר באכל אם דוקא שעודת קידוש ר"מ פירש הר"א בשם רבינו שמשון דלשעודת ברית מילה מותר ליכנס ולא תשיבא שמתה כדאמרינן בפ"ק דכתובות (דף ח.) דלא מברכינן בה שהשמחה במעונו משום דטרידי וליכא שמחה ולהר"א לא היה פשוט דגרע משמחת מריעות וגם פירש דאסור לאכול אפי' עם המשמשין ואין לחלק בין שעודת המשמשין לשעודה עצמה ופסק דכיסה בלא אכילה עדי דאין שמחה בלא אכילה ושתיה ובתוספות הרב פוסק כליצנא דאמימר דמיקל טפי:

אחד האיש ואחד האשה. ובתוס' הרב פוסק כר"ש בן אלעזר דהלכה כדברי המיקל ולא ידענא מאי קאמר דלקמן (דף סו:) אמרינן אבילות לאחר וקבורה לאחר: רבי

ממעט על אביו ועל אמו ממעט [3]על כל המתים כולן רצה חולץ רצה אינו חולץ על אביו ועל אמו חולץ ומעשה בגדול הדור אחד שמת אביו וביקש לחלוץ וביקש גדול הדור אחר שעמו לחלוץ ונמנע ולא חלץ אמר אביי גדול הדור רבי גדול הדור שעמו ר' יעקב בר אחא ואיכא דאמרי גדול הדור ר' יעקב בר אחא גדול הדור שעמו רבי בשלמא למ"ד גדול הדור שעמו רבי היינו דנמנע ולא חלץ אלא למ"ד רבי יעקב בר אחא אמאי נמנע ולא חלץ רשב"ג נשיא הוה [4]וכולי עלמא מיחייבי למיחלץ קשיא [5]על כל המתים כולן מסתפר לאחר ל' יום על אביו ועל אמו עד שיגערו בו חבריו [6]על כל המתים כולן נכנס לבית השמחה לאחר ל' יום על אביו ועל אמו לאחר י"ב חדש אמר רבה בר בר חנה ולשמחת מריעות מיתיבי ולשמחה ולמריעות ל' יום קשיא אמימר מתני הכי אמר רבה בר בר חנה [7]ולשמחת מריעות מותר ליכנס לאלתר והא תניא לשמחה שלשים ולמריעות שלשים ל"ק [8]הא באריסותא הא בפורענותא [9]על כל המתים כולן קורע טפח על אביו ועל אמו עד שיגלה את לבו א"ר אבהו מאי קרא [10]ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם ואין אחיזה פחות מטפח [11]על כל המתים כולן אפילו לבוש עשרה חלוקין אינו קורע אלא עליון על אביו ועל אמו קורע את כולן [12]ואפיקרסותו אינה מעכבת אחד האיש ואחד אשה ר"ש בן אלעזר אומר [13]האשה קורעת את התחתון ומחזירתו לאחוריה וחוזרת וקורעת את העליון [14]על כל המתים כולן רצה מבדיל קמי שפה שלו רצה אינו מבדיל על אביו ועל אמו מבדיל רבי יהודה אומר [15]כל קריעה שאינו מבדיל קמי שפה שלו אינו אלא קרע של תיפלות אמר רבי אבהו מ"ט דר' יהודה דכתיב [16]ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים [17]ממשמע שנאמר ויקרעם איני יודע שהן לשנים אלא שנראין קרועים כשנים [18]על כל המתים כולן שולל לאחר שבעה ומאחה לאחר שלשים על אביו ועל אמו שולל לאחר ל' ואינו מאחה לעולם [19]והאשה שוללתו לאלתר מפני כבודה כי אתא רבין א"ר יוחנן [20]על כל המתים רצה קורע ביד רצה קורע בכלי על אביו ועל אמו ביד וא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן [21]על כל המתים כולן מבפנים על אביו ועל אמו קורע מבחוץ אמר רב חסדא [22]וכן לנשיא מיתיבי לא הושוו לאביו ולאמו אלא לאיחוי בלבד מאי לאו אפילו לנשיא לא לבר מנשיא נשיאה שכיב א"ל רב חסדא [23](לרב חנן בר רבא) כפי אסיתא וקום עלה ואחוי קריעה לעלמא [24]על חכם חולץ מימין על אב ב"ד משמאל על נשיא מכאן ומכאן ת"ר [25]חכם שמת בית מדרשו בטל [26]אב ב"ד שמת כל בתי מדרשות שבעירו בטילין ונכנסין לביהכ"נ ומשנין את מקומן היושבין בצפון יושבין בדרום היושבין בדרום יושבין בצפון [27]נשיא שמת בתי מדרשות כולן בטילין ובני הכנסת נכנסין לבית הכנסת וקורין

חנן, כפי אסיתא וקום עליה ואחוי קריעה לעמא. על חכם חולץ מימין. על אב בית דין משמאל. על נשיא מיכן ומיכן. פירוש חליצת כתף. ת"ר חכם שמת מדרשו בטל. אב בית דין שמת כל מדרשות שבעירו בטילין, ובני הכנסת נכנסין ומשנין את מקומן היושבין בצפון יושבין בדרום בדרום יושבין בצפון. נשיא שמת כל בתי מדרשות בטילין, ונכנסין לכנסת

עין משפט נר מצוה

קלט א מיי' פ"ח מה"ל אבל הלכה ג סמג עשין לדנגן ב טוש"ע י"ד סימן שמ סעיף טו:
קמ ב מיי' שם פ"ט הלכה טו סמג שם טוש"ע שם סעיף יח:
קמא ג מיי' שם פ"ו הלכה ג סמג שם טוש"ע שם סימן שלא סעיף ד:
קמב ד ה ו מיי' שם הלכה ז ז סמג שם טוש"ע שם סימן שלא סעיף ב:
קמג ז ח ט מיי' שם פ"ח הלכה ג ג סמג שם טוש"ע שם סי' שמ סעיף ט י:
קמד י טוש"ע שם סעיף יא:
קמה כ מיי' שם טוש"ע שם סעיף יב:
קמו ל טוש"ע שם הגה"ר:
קמז מ נ מיי' פ"ט שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף טו:
קמח ס מיי' שם פ"ח הלכה ב ג טוש"ע שם סעיף יד:
קמט ע מיי' שם טוש"ע שם סעיף יג:
קנ פ צ מיי' שם פ"ט הלכה ב [יא] יד טו טוש"ע שם סעיף יח:
קנא ק ר ש מיי' שם הל' [יא] יד טו טוש"ע שם סי' שמט סעיף יח:

לעזי רש"י

באשטיר"י [בשטי"ר]. להכליב. קנט"ר [קוסדר"א]. להפור.

רבינו חננאל

אבל על אביו ועל אמו חייב למעט. פי' בשאר מתים אינו ממעט, על אביו ועל אמו ממעט בעסקו, ואפילו שהוא על ידי אחרים. ירושלמי מרבה בעסקי אביו ואמו. משמע בחברייבן והספרו. על כל המתים רצה חולץ, פי' חליצת כתף. מרציא ידו מתחת הקרע ונמצאת כתיפו חלוצה מן החלוץ. רצה אינו חולץ. על אביו ועל אמו חולץ. ומעשה בגדול הדור שמת אביו ובא לחלוץ, וביקש גדול הדור (עצמו) (שעמו) לחלוץ ולא חלץ. ואסיקנא גדול הדור שמת [אביו] הוא ר' יעקב בר אחא, וביקש רבינו הקדוש הוא גדול הדור שעמו, לחלוץ עמו מפני כבודו, ונמנע ר' יעקב ולא חלץ. אבל במיתת רבן שמעון בן גמליאל אבי רבינו הקדוש, כולי עלמא חייבין לחלוץ, דנשיא הוא. קיימא לן היכא דחל שמיני של אביו ושל אמו להיות בשבת ערב הרגל, מגלח ואפילו ביום שישי בערב שבת. דלענין כבוד יום טוב לא שנא אב ואם לא שנא שאר קרובים, הלכה כאבא שאול בזה ובזה. על כל המתים מותר לו להסתפר לאחר שלשים יום, על אביו ועל אמו מגדל שער עד שיגערו בו חבריו. על כל המתים נכנס לבית המשתה לאחר שלשים יום. ואוקמה אמימר במשתה שמחת מריעות בפורענא לאלתר. אבל באריסתא, כלומר הוא אינו פורע אלא מתחיל הוא, אחר שלשים יום. אבל על אביו ועל אמו אינו נכנס עד שנים עשר חודש. על כל המתים קורע טפח. שנאמר ויחזק בבגדיו ויקרעם

מסורת הש"ס

א) שמחות פ"ט, ב) הוריות יב:, ג) [לקמן סו. ע"ש סנהדרין ס. ע"ש ופ"ק], ד) [לקמן סו:], ה) וני' הערוך בערך פסיפס לרב נחמן בר יחיי, ו) עי' מהרש"א ולפי הנראה ס"ס כאן ערבוני דברים וכל"ל הדור שעמו ואין רואי לחלוץ כבוד לו כדי שלא יחלצו אחרים ונמנע' שמחות קחני עלה ואם אין רואי לחלוץ אף על אביו ואמו לא יחלוץ ומעשה כו' כל"ל והצומר יבמר. העתק מחילופי גרסאות. ז) [שם בנדרים פרק הש"ם אסור אסור ל"ל וכ"כ בתוספות בכורות לא: ד"ה מ"כ וכו' דבנדרים פרק בן אלבן לריכים אני לומר דהכא בדנדר פוסק בפל טעות וח"ס כגון בס"ק דנדרים גבי אסור אסור שייך לעיל קודם ובוצא איכא וכו' ודע עוד דגם בח"ס תוספות הכא ובכ"מ בית סור וכו' צריך מיקון כזה כי בב"ב קד. שואל הש"ס ע"ש וכן איתא בתוספות בכורות הנ"ל וע"ש).

תורה אור השלם

1. וַיְחַזֵּק דָּוִד בִּבְגָדָיו וַיְקָרָעֵם וְגַם כָּל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ:
שמואל ב א יא
2. וְאֶלִישָׁע רֹאֶה וְהוּא מִצְעַק אָבִי אָבִי רֶכֶב יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו וְלֹא רָאָהוּ עוֹד וַיְחַזֵּק בִּבְגָדָיו וַיְקָרָעֵם לִשְׁנַיִם קְרָעִים:
מלכים ב ב יב

מוסף רש"י

והאשה שוללתו לאלתר. אפילו תוך שבעה (לקמן כו ב).

רבינו חננאל (המשך)

לשנים, ואין אחיזה פחותה מטפח. אבל על אביו ועל אמו קורע עד שמגלה את לבו, ואפילו לבוש מאה חלוקים קורע את כולן. ומבדיל קמי שפה. דבעינן קרע הנראה לשנים קרעים כדכתיב ויקרעם לשנים קרעים. ואפיקרסותו אינה מעכבת. והאשה, על אביה ועל אמה, קורעת חלוקה התחתון וחוזרת הקרע לאחוריה וחוזרת וקורעת את העליון. ואינו קורע על אביו ועל אמו בכלי כגון סכין וכיוצא בו אלא בידו קורע. ואינו קורע אלא מבחוץ. ואינו מאחה הקרע לעולם. ירושלמי זהו איחוי העשוי כאריג. אבל על שאר מתים אינו קורע אלא העליון. ואם אינו רוצה להבדיל קמי שפה אינו מבדיל. ושולל לאחר שבעה ומאחה לאחר שלשים. והאשה קורעת ושוללתו לאלתר מפני כבודה. ואם רוצה לקרוע בכלי קורע. על אביו ועל אמו קורע מבחוץ. אמר רב חסדא וכן לנשיא. נשיאה שכיב, אמר ליה רב חסדא לרב

א) שמחות פ"ט, ב) הוריות יב:, ג) [לקמן סו. ע"ש סנהדרין ס. ע"ש ופ"ק], ד) [לקמן סו:], ה) וני' הערוך בערך פסיפס לרב נחמן בר יחיי, ו) עי' מהרש"א ולפי הנראה ס"ס כאן ערבוני דברים וכל"ל הדור שעמו ואין רואי לחלוץ כבוד לו כדי שלא יחלצו אחרים ונמנע' שמחות קחני עלה ואם אין רואי לחלוץ אף על אביו ואמו לא יחלוץ ומעשה כו' כל"ל והצומר יבמר. העתק מחילופי גרסאות. ז) [שם בנדרים פרק הש"ם אסור אסור ל"ל וכ"כ בתוספות בכורות לא: ד"ה מ"כ וכו' דבנדרים פרק בן אלבן לריכים אני לומר דהכא בדנדר פוסק בפל טעות וח"ס כגון בס"ק דנדרים גבי אסור אסור שייך לעיל קודם ובוצא איכא וכו' ודע עוד דגם בח"ס תוספות הכא ובכ"מ בית סור וכו' צריך מיקון כזה כי בב"ב קד. שואל הש"ס ע"ש וכן איתא בתוספות בכורות הנ"ל וע"ש).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com